

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

гр. София, бул. "Александър Стамболийски", № 17, тел.: 02/ 9400900; факс: 02/ 9818145;
дежурен тел.: 02/ 9879551; e-mail: info@mc.government.bg, URL: www.mc.government.bg

Рег. №...33-00-748/ 16-07- 2021

УВЕДОМЛЕНИЕ по чл. 66 от АПК

На основание чл. 66 от Административнопроцесуалния кодекс и чл. 14, ал. 1, т. 2 и чл. 65, ал. 1, т. 3 от Закона за културното наследство (ЗКН), Министерството на културата уведомява заинтересованите лица, че във връзка с предложение от директора на Националния институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) открива производство по издаване на общ административен акт за **предоставяне на статут на Дом – паметник на връх „Бузлуджа“, сграда с идентификатор 83199.3.4.1, обл. Стара Загора, общ. Казанлък, гр. Шипка и сграда с идентификатор 40292.150.31.1, обл. Стара Загора, общ. Казанлък, с. Крън, с класификация на архитектурно - строителна и художествена недвижима културна ценност от Ново време, с категория „национално значение“.**

Основни съображения за издаване на акта:

С писма от НИНКН с вх. № 33-00-525/12.07.2019 г. и вх. № 33-00-748/06.11.2020 г. са посочени следните мотиви за предложението:

Дом-паметникът е кулминацията в мемориалният парк „Бузлуджа“. Той е уникален за страната, с огромни мащаби, изграден с основна цел да пази и демонстрира историята на една идеология, като същевременно упражнява нейните агитационни и пропагандни функции. Това е единствения обект в страната, създаден, за да обедини изкуствено събития и личности от различни епохи, демонстрирайки непреходността и величието на една партийна организация. Мемориалният парк с Дом-паметникът са важен документ за конкретен исторически период и олицетворяват начина на управлението на властта.

От чисто техническа гледна точка, това е един от най-сложните обекти в историята на родната практика, не само що се отнася до проектиране, но и изпълнение. Значимостта му е довела до впрягането на голямо количество финансови и човешки ресурси. В неговото проектиране и изграждане участват и вземат отношение едни от най-изявените и популярни за своето време художници, скулптори, архитекти и инженери, строители. Приложена е комбинация от архитектурни и художествени стилове, довела до създаването на една от най-запомнящите се и разпознаваеми сгради, изградени у нас.

Дом-паметникът е обект на национално новаторство по отношение на използваните в него строителни материали, технологии и инсталации, част от които са специално поръчани и произведени в други държави. Някои от тях са уникални за България и това е единственото място в страната, където все още могат да бъдат видени.

Обектът има високи архитектурни, художествени и технически качества, изпълнени на най-високо ниво, уникално като идея и реализация. Ярък пример за съжителство между различни видове изящно изкуство в архитектурно-пространствен ансамбъл.

Личната история на Дом-паметника се явява отражение на историческите периоди, през които просъществува. През своето съществуване обектът е силен притегателен център за посетители от различно естество.

До политическите промени на това място са се събирали лидерите и поддръжниците на управляващата партия. След 1989 г. остава без надзор и започва да представлява интерес за грабителите и вандалите, заради скъпите материали, от които е изграден. През последните десетилетия все по-силно привлича туристи, авантюристи и хора на изкуството от цял свят.

Разположен е в живописна природна среда с развита туристическа инфраструктура, в регион, наситен с обекти на културното наследство, както и такива, които нямат статут, но все пак представляват интерес за посетителя. Дом-паметникът има сериозен потенциал, да се превърне в един от центровете на целогодишна туристическа икономика, засягаща голям брой малки и големи населени места.

Съхраняването му за идните поколения би било от съществена важност. Тяхната необремененост от периода между 1944 и 1989 г. би им позволила да анализират по-точно и безпристрастно причините за възникването и падението му. Това от своя страна ще допринесе за по-обстоен и коректен прочит на цялостния социалистически период в България, който в момента се лута между тоталното отричане и носталгично-романтичното възприятие

Мозайките в Дом-паметника на връх Бузлуджа са едно от последните произведения в тази техника, които са създадени в мащабите, разточителството и скъпите материали, с които са се работили монументалните произведения през втората половина на 20 в. След 1989 г. характерът на мозайките напълно се променя, те се кавалетизират, започват да отговарят на чисто декоративните функции на интериора и на естетическите търсения на частни лица, започват да се работят с много по-евтини материали. Мозайките в Дом-паметника са уникални както по своите размери, така и с технологията на изработването на смалт, разработена от Петър Митанов специално за този обект.

В периода, в който са създадени, основният и единствен инвеститор в областта на монументалните изкуства е държавата и следователно партията. Съвсем логично в обект като Дом-паметника, те да имат пропаганден характер, каквото е и заданието за тяхното изпълнение. Това обаче не може да обезцени тяхната естетическа и технологична стойност. Мозайките в ритуалната зала са определящи за възприятието на пространството като тържествено и изключително луксозно, те са сърцето на обекта, в тях най-ясно и конкретно е визуализирана идеята за създаването и посланието на обекта.

Дом-паметникът е доминантата в създадената с единен замисъл композиция от мемориални, паркови, сградни и комуникационни елементи, които имат историческа, смислова и функционална връзка с него и които в по-голямата си част са разположени в обхвата на НПИМ "Шипка-Бузлуджа", обявен с Разпореждане на Бюрото на МС № 71 от 17.11.1978 г. за исторически и архитектурен резерват. Необходимо е провеждане на процедура по реда на Наредба № 3 от 10.07.2019 г. (Н-12 от 21.11.2012г.) на МК за актуализиране на статута, прецизиране/актуализиране по действаща кадастрална карта на границите на резервата и охранителната му зона, и на предписанията за опазването им.

1. Териториален обхват:

1.1. Териториалният обхват на недвижимата културна ценност

Дом-паметник на връх „Бузлуджа“, обект с идентификатор 83199.3.4.1, гр. Шипка, Община Казанлък, Област Стара Загора и обект с идентификатор 40292.150.31.1, с. Крън, Община Казанлък, Област Стара Загора, главно парадно

стълбище, пластична композиция "Знаме", площад за ритуали и митинги/ „Ритуален площад“, двойно парадно стълбище, затворени в контур с координати на чупки по координатна система БГС 2005 г.

№	X (m)	Y (m)
1.	4733366.928	491330.989
2.	4733361.247	491385.273
3.	4733348.467	491383.907
4.	4733348.183	491388.072
5.	4733347.488	491390.545
6.	4733346.603	491394.150
7.	4733345.510	491393.880
8.	4733344.470	491398.658
9.	4733345.445	491398.849
10.	4733342.381	491414.477
11.	4733343.987	491415.014
12.	4733340.317	491432.173
13.	4733340.976	491432.447
14.	4733337.152	491449.467
15.	4733352.823	491452.173
16.	4733352.649	491453.440
17.	4733352.012	491459.849
18.	4733351.315	491466.276
19.	4733350.667	491472.363
20.	4733350.282	491475.903
21.	4733350.091	491478.476
22.	4733360.911	491479.229
23.	4733361.247	491477.023
24.	4733361.607	491473.475
25.	4733361.937	491470.560
26.	4733362.278	491467.365
27.	4733362.635	491464.062
28.	4733362.977	491460.868
29.	4733363.597	491454.494
30.	4733363.772	491453.297
31.	4733379.693	491453.898
32.	4733379.293	491439.465
33.	4733379.333	491436.426
34.	4733380.048	491436.364
35.	4733379.871	491421.755
36.	4733379.786	491418.763
37.	4733381.763	491418.725
38.	4733381.620	491405.990
39.	4733382.516	491405.882
40.	4733385.125	491405.698
41.	4733384.819	491403.314
42.	4733383.823	491400.101
43.	4733383.092	491396.761
44.	4733382.773	491394.088
45.	4733382.836	491390.112
46.	4733382.476	491387.581
47.	4733378.222	491387.003
48.	4733369.248	491386.153
49.	4733374.575	491334.726
50.	4733374.882	491331.769
51.	4733381.295	491332.352
52.	4733381.380	491331.586
53.	4733382.177	491331.628
54.	4733382.263	491330.850
55.	4733383.037	491330.919
56.	4733383.138	491330.131
57.	4733383.920	491330.219

58.	4733384.021	491329.435
59.	4733384.795	491329.469
60.	4733385.085	491326.618
61.	4733377.337	491323.001
62.	4733375.754	491322.591
63.	4733375.894	491321.006
64.	4733368.012	491320.325
65.	4733367.987	491321.720
66.	4733366.130	491321.868
67.	4733357.784	491323.888
68.	4733357.582	491326.988
69.	4733358.404	491327.058
70.	4733358.326	491327.837
71.	4733359.115	491327.920
72.	4733359.085	491328.719
73.	4733359.844	491328.793
74.	4733359.781	491329.574
75.	4733360.548	491329.657
76.	4733360.509	491330.459

1.2. Териториален обхват на охранителна зона на НКЦ:

Не се предлага.

2. **Предписания за опазване на:**

2.1. Територията на недвижимата културна ценност:

2.1.1. Екстериор

- Да се изготви спешна експертиза за конструктивното състояние на Дом-паметника, въз основа на която да се изготви проект за аварийни консервационни намеси;
- С цел съхраняване целостта на обекта до изготвяне и реализиране на проект за КРР, да се постави временно покритие на покрива и временно да се запечатат всички прозорци и отвори по фасадите;
- Почистване на екстериора и интериора от надписи и боядисвания, следи от течове;
- Премахване на по-късно тръбно скеле и антени от покрива на пилона;
- Възстановяване на дограмата от елуксиран алуминий на прозорци при панорамния коридор, при спазване първоначалното ѝ сечение, материал и цвят. Допуска се използване на съвременен стъклопакет за остъкляване на дограмата;
- КРР на двете звезди от рубинено стъкло. Попълването на липсващите парчета рубинено стъкло да става само с такива от същия материал. При невъзможност се допуска попълване единствено със стъкло с неутрален цвят (прозрачно, черно, огледално);
- КРР на фасадното покритие от видим бетон;
- КРР на фасадна каменна глиц облицовка при стълбищните клетки. Попълването на липсващите плочки да става само с такива, аналогични по материал, размер и обработка на оригинала.
- КРР на зидария от стъклени тухли на прозоречни отвори при стълбищните клетки. При невъзможност за набавяне на тухли, аналогични на съхранените, се допуска преизграждане с други, близки по цвят и визия до оригинала;
- КРР на циклопна облицовка от бял бузлуджански мрамор при подпорните зидове около Дом-паметника и подходите към него;
- КРР на каменни настилки около обекта пред главния вход. Попълването на липсващите плочки да става само с такива, аналогични по материал, размер и обработка на оригинала;

- Допуска се възстановяване на зазидани врати и прозорци при служебни помещения на северна фасада. Обликът на новата дограма да бъде съобразен с оригинала и архитектурния облик и период на изграждане на обекта. При условие, че отворите останат зазидани, да бъдат оформени по подходящ начин, съобразен с фасадното оформление на обекта;
- Допуска се преизграждане на покривното покритие на ритуалната зала със съвременни техники и материали, при строго съобразяване с облика на оригинала;
- Допуска се възстановяване английски дворове покрай южната и северна фасада на обекта. Допуска се тяхното запечатване, при условие обликът им да бъде съобразен със заобикалящата ги настилка;
- Премахване на допълнително поставените метални решетки на главния вход от изток. КРР на съхранените на място автентични алуминиеви врати. При наличие на достатъчно архивни данни, се допуска възстановяване на декоративните им приложения. Допуска се възстановяване на втория ред вътрешни двойни врати по съхранена архивна документация;
- КРР на бетонни надписи, текстове от „Интернационал“ и „Работнически марш“ на източна фасада. Събиране на демонтираните и разхвърляни в околността букви, КРР и връщането им на място в надписите. Попълването на липсващите букви да става единствено с такива, идентични на съхранените. Допуска се визуализиране на липсващите елементи по метода на изобразителното изкуство, виртуалната реалност и др. Намесите да бъдат напълно обратими;
- Допуска се приспособяване на площадката на върха на пилона в погледна площадка, без това да дава отражение на външния му облик;
- Допуска се монтиране на самолетно-сигнални лампи на върха на пилона;
- Допуска се изграждане на рампа за инвалидни и детски колички, свързваща площадката пред входа на Дом-паметника с най-близкия паркинг. Материалите и визията на рампата следва да бъдат съобразени с тези на парадното стълбище и площад пред Дом-паметника;
- Допуска се поставяне на художествено осветление, система за видеонаблюдение, информационни табели. Те следна да не бъде директно закрепени за фасадите на обекта, или монтирани на места, където биха компрометирали експонирането му;
- Не се допуска поставяне на преместваеми и обекти в близост до Дом-паметника, когато това пречи на прякото му възприемане;
- Монтиране на парково осветление, парково обзавеждане, информационни табла, съобразени със съхранената паркоустроена среда. Те следна да бъдат проектирани с общ проект и с единна визия. Да хармонизират с парковата среда и намиращите се в нея елементи;
- Допуска се засаждане на ниска декоративна растителност от видове, характерни за региона.
- КРР на парадни каменни стълбища и площад пред монумента;
- КРР на пластична композиция „Знаме“ с прилежащите настилки, алеи и паркови елементи;

2.1.2. Интериор

- Да се изготви спешна експертиза за състоянието на мозайките в Дом-паметника. КРР на вътрешният и външен пръстен от мозайки, мозайката на тавана в ритуалната зала. Картиране на обрушените елементи и преизползването им при реставрацията им.

Контурът на съхранените автентични мозайки да бъдат подчертани със сигнираща fuga. При наличие на съхранени подготвителни рисунки на местата на обрушените фрагменти, следва КРР. Допуска се възстановяване на липсващите фрагменти единствено с материали, които са идентични с оригиналните. При невъзможност за добиване на идентични материали, се допуска визуализиране на липсващите фрагменти по метода на изобразителното изкуство, виртуалната реалност и др. Намесите да бъдат напълно обратими;

- КРР на стенна глиц облицовка от бял мрамор в интериор в Дом-паметника: фойе, стълбищни клетки, подземна гардеробна, ритуална зала. Контурът на съхранените автентични облицовки да бъде подчертан със сигнираща fuga. Попълването на липсващите плочки да става само с такива, аналогични по материал, размер и обработка на оригинала. Не се допуска използването на гранитогрес и друг вид изкуствени материали, нехарактерни за строителния период на Дом-паметника;

- КРР на настилки, стенни облицовки и первази от полиран бял мрамор в Дом-паметника: фойе, гардеробна, тоалетни, панорамен коридор, ритуална зала със скамейки. Контурът на съхранените автентични настилки да бъде подчертан със сигнираща fuga. Попълването на липсващите плочки да става само с такива, аналогични по материал, размер и обработка на оригинала. Не се допуска използването на гранитогрес и друг вид изкуствени материали, нехарактерни за строителния период на Дом-паметника.

- КРР на настилка от черен, полиран гранит по чела и стъпки на стълбища в Дом-паметника. Контурът на съхранените автентични настилки да бъде подчертан със сигнираща fuga. Попълването на липсващите плочки да става само с такива, аналогични по материал, размер и обработка на оригинала. Не се допуска използването на гранитогрес и друг вид изкуствени материали, нехарактерни за строителния период на Дом-паметника.

- Възстановяване на характерния окачен таван от концентрични кръгове в ритуалната зала на Дом-паметника, при съобразяване на цвят, размер и материал на оригинала;

- КРР на окачени тавани от измазана арматурна конструкция с рабицова мрежа в Дом-паметника: софити на рамена и площадки на трите стълбища, свързващи фойето с ритуалната зала и гардеробната, софит в гардеробната, софит в фойето. Допуска се преизграждането им със съвременни материали и технологии, при строго съобразяване на оригиналният им облик;

- Допуска преизграждане на тавана на тъмния коридор между двата пръстена с мозайки. Допуска се използване на съвременни материали и технологии. Допуска се приспособяване на нови функции;

- Допуска се възстановяване на покритие на шприц мокет с цвят бордо в интериора на Дом-паметника: софити на рамена и площадки на трите стълбища, свързващи фойето с ритуалната зала и гардеробната, стени и таван при стълбище, свързващо ритуалната зала и панорамния коридор, софит в гардеробната, стени и таван на обществени помещения в обиколен пръстен при ритуалната зала. При невъзможност за възпроизвеждане на технологията, се допуска използване на съвременни материали и технологии при спазване текстурата и цвета на оригинала;

- Допуска се преизграждане двата бронзови релефа в фойето и на стелата с дати от историята на БКП, намирала се в западната част на ритуалната зала, при спазване на оригиналните материали, геометрия и местоположение. Допуска се визуализирането им

по метода на изобразителното изкуство, виртуалната реалност и др. Намесите да бъдат напълно обратими;

- При наличие на достатъчно архивни данни, се допуска преизграждане на пластики от кристално и рубинено стъкло на стълбищните площадки. Допуска се визуализиране по метода на изобразителното изкуство, виртуалната реалност и др.;

- КРР па архивни на месинговите решетки на вентилационните отвори в интериор. Допуска се използване на материал, който визуално да имитира оригинала;

- Допуска се монтиране на стълбищна платформа за инвалидни и детски колички на северното и/или южното стълбище в Дом-паметника;

- Допуска се преизграждане на стълбището и асансьора, водещи до върха на пилона, без това да дава отражение на външния му облик;

- Допуска се монтиране в Дом-паметника на цялостна, съвременна инсталация за ОВК, ЕЛ, ВиК, ППО, СОТ, художествено осветление и пр. Изпълнението им да бъде по начин, който не в разрез с архитектурно-художествените образ на обекта и да не пречи на възприемането на елементи с такава стойност;

- Допуска се приспособяване към нова функция на гардеробната в подземие.

- Допуска се приспособяване за нови функции на: инсталационните и служебни помещения, намиращи се в пилона; в „опашката“ под пилона; в подземията, от двете страни на парадния вход. Допуска се използване на съвременни материали и технологии. Изисква се обликът и материалите на входните врати на помещенията, които имат излаз към гардеробната, входното фойе и ритуалната зала да бъдат пресъздадени по архивни данни за оригиналите. При липса на достатъчно данни за автентичния им вид, да бъдат съобразени с цялостния архитектурно-художествен облик на интериора и периода на изграждане.

- Допуска се КРР на тоалетните в подземие. Допуска се преизграждане със съвременни материали и технологии

- При наличие на достатъчно архивни данни, се допуска преизграждане на автентичното подвижно и неподвижно обзавеждане в обществените помещения в Дом-паметника;

- Не се допуска използването на Дом-паметника за мероприятия от политически характер.

2.1.3. Допълнителни предписания:

- Допуска се провеждане на мероприятия от културен характер /изложби, концерти, събори и пр. в подножието на Дом-Паметника, и околните обекти, както и използване на фасадите му за “3D Mapping” проекции;

- Допуска се провеждане на зимни спортове по склоновете северно от Дом-паметника. За целта се допускат единствено преместваеми обекти, нужни за функционирането на тези спортове, с изключение на съществуващия ски влек;

- Допуска се преасфалтиране на автомобилният подход и паркингите;

- Съхраняваната в централата на БСП архивна проектна документация да бъде обработена, описана и дигитализирана. Да се издири допълнителна информация и документация за недопроучените, липсващи елементи от Дом-паметника;

- Всички намеси се доказват с проекти, съгласувани по действащата нормативна уредба.

Заинтересованите лица и организации могат да участват в производството по издаване на акта, на основание чл. 69, ал. 1, т. 1 от АПК, чрез представяне на писмени предложения и възражения, които могат да входират в Министерството на културата, гр. София, бул. „Александър Стамболийски“ № 17 или на следния e-mail адрес: n.marinova@mc.government.bg в едномесечен срок, считан от датата на оповестяване на уведомлението.

Заинтересованите лица и организации имат право на достъп до цялата информация, съдържаща се в преписката по издаване на общия административен акт, която могат да получат в дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“ в Министерството на културата, стая № 318.

Настоящото уведомление да се оповести на интернет страницата на Министерство на културата на основание чл. 66, ал. 1 от АПК.

8 ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР:

ДОЦ. Д-Р ПЛАМЕН СЛАВОВ

Р2009-693/14.08.2021

